

Avtalan millum EFTA og EF kann gerast fyrimunur fyri Føroyar!

-Fyrimunurin hjá okkum føroyingum er, at okkara avtala kemur í gildi 1. januar 1992, so vit hava eitt heilt ár at virka í fyrri at fylla kvoturnar og røkka loftunum fyri ávís fiskasløg og fiskaúrdráttir. So samanlagt meti eg okkara avtalu hava størri fyrimunir fyri okkum enn EES-avtalan hevur fyri teir sigur Atli Dam, løgmaður í samrøðu við Sosialin.

Sosíalúrin hevur biðið Atla P. Dam, lógmann — ið hevur marknaðarmál um hendi í landsstýrinum, um eina viðmerking í sambandi við EES-avtalu í millum EFTA-londini og EEC-felagsskapin.

Hann sigur, at ein fyrst og fremst eigur at gleðast um, at avtalan loksins fekkst í lag, hetta er til fyrirminni fyri Norðurlond, Europa og heimshandilin sum heild.

Summi av okkara grannalondum — eitt nú Noreg — høvdu verið komin í svárar handils- og politiskar trupuleikar, fekkst henda avtala ikki í lag; men nú fáa tey høvi og tíð at umhugsa stóðu sína og annaðhvørt í felag søkja sær endaligan limaskap í EEC, ella tey fara hvørt sína leið.

Føroyingar høvdu ongán fyrirminni havt av, at henda avtala ikki fekkst í lag, tvørturímóti.

Eg haldi, at nú er betri kjansur fyri at fáa tær avtalu við EFTA-londini, sum vit hava roynt eftir so leingi.

Talan er um eina viðtalan uppá 15% av tí stóra Europeiska handilssetninginum til einar 7000illiardi dollarar. Rokni við, at henda frígeving av handlinum verður eisini føroyingum til góða. Á svenska marknaðinum t.d. eru sera stórir møguleikar fyri føroyskum fiskavörum. Har eru nú stórar tollforðingar. Finland hava vit frihandilsavtalu við. Noreg og Ísland fara helst ikki at keypa stórvægis av føroyskum fiski.

Sum nevnt, so haldi eg alt í alt, at henda avtala kann gerast ein fyrirminur fyri føroyingum eisini.

Kanst tú sammeta teir fyrirminur EFTA-londini hava fingið í hesi EES-avtalu við teir, vit hava í handilsavtalu við EEC?

— Tað er eitt sindur tor-

fært, tí fyrri tað fyrsta so er handil við fiski og fiskaúrdrátt so sera litil partur av tí, sum gongur inn í samlaðu EES-avtalu og harnæst eru EFTA-londini framvegis ymskilt fyrri — eitt nú má metast, at Ísland hevur fingið munin meira burtúr enn Noreg.

Vit hava ikki fingið gjøgnumgingið avtalu í øllum smálutum enn; men min kensla er, at vit við okkara avtalu samanlagt eru eitt lítið sindur betur fyrri enn bæði Noreg og Ísland; men hetta er ikki á øllum økjum.

Onkunaðni hevði Ísland aðrar og betri sømdir enn vit, og hetta stendur við. Men hugsa vit um, at vit fingi sømdir á øllum økjum — um enn innan kvotur og undir tollloftum fyrri summar vørur — og Ísland og Noreg á hesum økjum als ongán sømdir fáa, so haldi eg, vit eru betur fyrri.

Endaliga metingin hongur kortini í úrslitinum av teim samráðingum verða skulu, tá ov trøngt gerst innan kvoturnar og undir tollloftum, hvat virði er tá í teim lyftum — hin sokallaði menningar-klausulur og EFTA-klausulur — sum EEC hevur givið okkum.

Kanst tú lýsa nakrar av þertunum í avtalu nærri?

— Fyrst er at siga, at tað, sum nú er avtalað, kemur afturat tí, londini hava frammanundan. Tí eru tey framvegis ymskilt fyrri. Men annars er avtalan, hvat fiskavörum við víkur, trífýtt.

I Vørur, sum fáa óavmarkaða tollfrælsi 01.01.1993.

II Vørur, har tollurin stigvíst lækkar 70% niður í 30% frá 01.01.1993-97.

III Vørur, ið eru viðbreknar á marknaðinum — sokallað sensitivar

— og sum tí als ongán sømdir fáa.

Her hevur Ísland tó undir III sersømdir frammanundan — eitt nú fyrri rækjur — so her verður bert Noreg rakt.

Bólkur I

fevnir um: toska, hýsu, upsa, kalva/svartkalva heilan, feskan ella frystan og flak av hesum fiskasløgum iroknað fløk.

Harafurt saltfiskur (toskur) iroknað saltflak og harafurt eisini saltflak av upsa, longu og brosmu.

Bólkur II

(tollurin lækkar 70% í fyra ár)

Livandi fiskur og heilur, frystur ella flakaður og fiskafars av fiski, ið ikki er nevndur í bólk I. Saltaður ella turkaður fiskur, ið ikki er undir bólk I og skeljadjórr og lindjórr.

Bólkur III:

Viðbreknar vørur.

Her verður fyrri skelja- og lindjórr tikið aftur nakað av tí, ið givið er undir II.

Hesar vørur eru annars: Laksur, sild, makrelur, rækjur, jákupsskel og hummari.

Sammeta vit so, eru EFTA-londini betri fyrri, tí einki loft er fyrri frystu paneraðu fløkini og einki loft á feskum fløkum, og hjá Íslandi einki loft á rækjum, kókadum ella pilkaðum.

Norðmenn megu so framvegis rinda toll fyrri allar rækjur, 12% fyrri kókadur rækjur og 20% fyrri pilkaðar, meðan norðmenn og Íslendingar rinda 2% fyrri laks, 15% fyrri sild, 20% fyrri makrel og 8% fyrri onnur skeljadjórr.

Her sæst, at tað hevur eydnast bretum og írum — eins og teir royndu við okkum — at bremsa innflutningi av laks, sild,

makrel og øðrum, tí teir gera hesar vørur viðbreknar. Vit fáa so kortini selt okkara sild og okkara makrel eins væl og okkara laks.

Fyrimunurin hjá okkum føroyingum er, at okkara avtala kemur í gildi 1. januar 1992, so vit hava eitt heilt ár at virka í fyrri at fylla kvoturnar og røkka loftunum fyri pilkaðar rækjur, fesk fløk, panerað fløk og ymsar laksúrdráttir. So samanlagt meti eg okkara avtalu hava størri fyrirminur fyrri okkum enn EES-avtalan hevur fyrri teir.

Íslendski uttanríkis-málaráðharrin metir føroysku avtalu betri enn teirra, men við hesum kann liggja eitt ynski um at rógva upp undir broyting í fiskivinnuavtalu Føroyar og Íslands ímillum, og hetta dámar mær lítið.

Vit skulu eisini minnst til, at tað eru fleiri mátar at røkka hægri prisi og úrdrátt úr einari vøru, taka vit t.d. laks, har vit tollfritt kunnu útflyta 4.900 tons. Har kunnu vit lættliga útflyta fleiri túsund tons eyka, um vit skera hann til flak, ið sukursaltad kann fara tollfritt beinleiðis til roykvirki í EEC. Harafurt fer nakað av laks royktur ella lagdur í blökk, so hesi loftini og hesar kvoturnar verða ikki darvandi.

Kortini mugu vit skjótt prógva, at vit kunnu fylla karmarnar, at vit longu í 1992 fáa framtær broytingar í handilssáttmálanum, sum greitt kann seta okkum best fyrri av fiskuútflytandi londum.

Í sjálvum sær hevði EES-avtalan ikki verið nóg góð hjá føroyingum. Tí var rætt at skunda sær, og gera eina avtalu, sum longu fær gildi 1. januar 1992, men eg kann endurtaka, at fyrri frihandil sum so eru hend veldug fram-

Atli Dam, løgmaður: -Havi hug at senda eina heilsan til onkrar av teimum idnaðarmonnum, sum nú vilja seta seta hendur í fang innitil politikararnir siga, hvat føroyingar skulu gera ár 2000. Farið til verka og útfyllið hesar karmar, so vilja ti eisini ár 2000 við tykkara vitan vita, hvussu vit fáa enn meira burtur úr.

stig, og eg meti hetta vera hitt besta, ið henda kundi fyrri føroyskan idnað. Tí honum verður ikki liv lagad, skal hann framvegis durva á studningskoddella virka aftan fyrri tollverju.

Havi ti hug at senda eina heilsan til onkrar av hesum idnaðarmonnum, sum nú vilja seta seg hendur í fang innitil politikararnir siga, hvat føroyingar skulu gera ár 2000.

Farið til verka og útfyllið hesar karmar, so vilja tit eisini ár 2000 við tykk-

ara vitan vita, hvussu vit fáa enn meira burturúr. Tað er hetta, vit hava útbúgvið tykkum til, og land tykkara eigur hetta á hjá tykkum.

Íslendingar meta virðið av avtalu til 200 milliónir í okkara peningi. Vit fáa í fyrstu atlegu einar 60 milliónir í tolllætta sum er, men fylla vit karmarnar við háverðugum vörum, liggja aðrar 500-1000 milliónir fyrri gáttini. Bukkið tykkum eftir hesum, og berið okkum tær heim.

Vikarstarv

Lýst verður eftir avloysara í 17 tímar um vikuna frá 12. november 1991 til 1. mai 1992 fyrri serlærara í barnsburðarfarloyvi.

Arbeiðið fevnir um ráðgeving av pedagogum og foreldrum í sambandi við, at sernámsfrøðilgur stuðul verður veittur børnum undir undirvísingarskyldugum aldri.

Starvsøkið er Tórshavnar Kommuna. Tann, ið settur verður, skal umframt vanligu læraraútbúgving/pedagogútbúgving vera útbúgvinn at stuða tali-/hoyribrekaðum børnum.

Løn og starvstreytir v.m. eru ásettar sambært avtalu millum viðkomandi fakfelag og Føroya Landsstýri.

Umsóknir skulu sendast Landsskúlafyrirsitingini í seinasta lagi 1. november 1991.

Landsskúlafyrirsitingin